

Ar Lietuva saugi, būdama po NATO skėčiu?

Ne taip seniai tapome NATO nariais ir labai džiaugiamės, kad esame po NATO skėčiu. Teoriškai, bet kuri valstybė užpuolusi kurią nors NATO narę, automatiškai tampa kitų NATO valstybių narių priešė. Tačiau užtenka pažvelgti į Turkijos ir Graikijos konfliktą Kipro saloje, kadaptų aišku, jog konfliktų kyla ir tarp pačių NATO narių. Lietuvos atveju didžiausia nerimą kelia dar ir tai, jog sudarom įspūdis, kad mes daugiau nieko neveikiame, kaip tikėtai dalyvaujame NATO karinėse operacijose užsienyje, patys, tuo tarpu nepalaikdami elementarios savo valstybės teritorinės gynybos ir būdami visiškai priklausomi nuo aplinkinių šalių. Šiandien Lietuvoje likviduojamos naujųjų šaukimo komisijos, uždaromi kariuomenės reabilitacijos centrai. Tad kiek saugūs iš tikrųjų galime jaustis? Ar tikrai galime tikėtis NATO paramos prieš mūsų sienų atėjus realiam priešui?

Apie tai ir pakalbėsime šioje ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDEJIMO diskusijoje, kurioje dalyvaus LR Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Arvydas ANUŠAUSKAS, dimisijos pulkininkas, Oksfordo valstybės kario ir valdymo instituto direktoriaus tarybos narys Ignas STANKOVIČIUS ir Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, pirmasis krašto apsaugos ministras Audrius BUTKEVIČIUS. Pokalbį veda Gediminas JAKAVONIS.

G. JAKAVONIS: Šią diskusiją dalinai paskatino tai, kad prieš keletą savaičių įvykusiame Mokslo akademijos renginyje Vilniaus kraštas buvo įvardytas kaip lenkų, netgi lenkų bazės placdarms. Pabandykime pasvarstyti: štai nei mes, nei latviai, nei estai nesame pasirusę pozicijoje gynybai viduje ir mums ateina į pagalbą lenkų kariuomenė. Ir kai turime tokia problemą su Vilniaus kraštu, kyla noras padiskutuoti, ar yra šiuo atveju grėsmė. Nes istorija kartojasi ir ji kartais ne pačius geriausius dalykus atkartoja.

A. ANUŠAUSKAS: Pirmiausia noriu pasakyti, jog gal ir galima pasidžiaugti tuo, kad Lietuvoje vyko labai svarbios NATO pratybos. Pirmą kartą priešakinė vadovietė iš Belgijos perkelta į Lietuvą. Pabrėžė miškuose yra daugybės šalių, tarp jų ir Lenkijos, kariškų. Kiek man teko bendrauti su lietuvių kariškiais, jų santykiai su lenkų kariškiais yra labai geri. Manau, tuo ir skiriasi politikai nuo kariškių, kad šie palaiko šiek tiek kitokius, manyčiau, net šiltesnius santykius. Tai, ką paminėjote apie NATO kaip

organizaciją, norėčiau galbūt šiek tiek užginčyti. Pirmiausia dėl NATO įsipareigojimo ginti. Įsipareigojimas ginti yra, pasirengimas ginti turi būti. Kaip NATO narė Lietuva, be abejo, yra įsipareigojusi ir dalyvauja, ir dalyvaus, bet per pastaruosius porą metų buvo padaryta nemenkų pakeitimų, buvo priimti įstatymai dėl rezervo. Atkreipsiu dėmesį, kad, jei neklystu, po dešimties metų buvo surengti pirmi rezervistų mokymai - žmonės, prieš kelierius metus baigę tarnybą, vėl buvo pašaukti. Iš pradžių pašaukta 100, dabar planuojama 300, kitais metais - dar didesnis skaičius. Grįžtame prie to, kad Lietuvos kariuomenės daliniai turi būti ne tik papieriuje, bet ir turėti rezervą, kad kiekvienas žinotų savo vietą, būtų išmokyti ir parengtas. Šie darbai kaip tik dabar ir vyksta. Manyčiau, grįžtame prie modelio, kad Lietuva turi gebėti, jeigu prireiks, gintis ir pati. Tokie pajėgumai yra nustatyti.

▶ Manyčiau, grįžtame prie modelio, kad Lietuva turi gebėti, jeigu prireiks, gintis ir pati

Arvydas ANUŠAUSKAS
LR Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas

Rusija per dešimtmetį karines išlaidas padidino tris kartus. Nominalia verte padidėjimas ten dar didesnis. Kaliningrado grupuotė - 30 tūkst. karių, šiaurės rytuose - ne menkesnės pajėgos, turin galvoje Pskovą. Sankt Peterburgą, jos padidintos, perginkluojamos nauja ginkluote. Lietuva ir kitos Baltijos valstybės

Jungtinės Tautos ir pasako - ne, negalima. Noriu pasakyti, kad žinant, kokią įtaką lenkai turi NATO, ar mes po tokio įvedimo atvejo nesulauktume problemos, kad jie ateis, bet ar paskui išeis? Juk kariškiais galų gale vadovauja politikai.

I. STANKOVIČIUS: Turime paliesti platesnę temą. Kiek šalis savo individualius interesus sprendžia NATO formatu. Tai yra NATO naudojama ne visų šalių reikalams spręsti, bet arba vienos šalies, arba grupės šalių. Imant tą patį Iraką, ten nebuvo NATO, bet dalyvavo NATO šalių grupė. Tas pats Kadafiio nuvertimas. Atsakant į klausimą reikėtų pasižiūrėti, kiek lenkai mato save kaip NATO dalį, kuri gina visus interesus, ir kiek mato save kaip NATO formatą, kuris gali patenkinti Lenkijos interesus. Į tai gali atsakyti tikrai politikai, turbūt ateities, net ne šios dienos Lenkijos politikai. Kaip politikai įsakys, taip kariškiai ir pasielgs. Bus komanda išleisti - išeis, bus komanda pasiliikti - pasiliiks. Tai-gi čia daugiau ne karinis, o politinis dalykas. Kitas dalykas: kai kūrėsi NATO, tai buvo griežta dvipolė saugumo sistema ir interesas priimti naujus narius buvo vienoks. Nebėra dvipolės sistemos, todėl kyla klausimas, kas tas priešininkas, kuris užpuols. Mes žiūrime per istorinės partities prizmę, kas gali būti mūsų oponentas. Bet žiūrėjime į priekį ir žymiai plačiau. Kokios dabar jėgos ašys? Neabejotinai Kinija ir JAV, jų santykiai. Kinija ir Rusija - kiti santykiai. Europa ir Rusija, Europa ir Kinija. Pažiūrėjime, kas dabar darosi ES. Ką sako Vokietijos verslo žmonės, akademinio sluoksnio atstovai? Bendra nuomonė - kodėl vokiečiai turi dirbti už kitus? Mano galva, tikrai finansinės grupės, bankai privertę pasisakyti už paramą Graikijai. Žodžiu, vidinės įtampas dar yra didelės. Reikėtų analizuoti Didžiosios Britanijos ir Rusijos, Prancūzijos ir Rusijos, Vokietijos ir Rusijos santykius. Jeigu imame Lietuvą nematydami konteksto, tai esame per maži, kad užduotume veiksmų ir

G. JAKAVONIS: Gerb. Ignai, prisimindamas istoriją, net neabejoju, kad esant reikalui lenkai ateis į pagalbą. Bet paimiti

te dabar Giedriaučių kautynės. Lietuvas kariuomenė gana gerai pasirodo, kontraktuoja, priėina prie Vilniaus, gali užimti Vilnių, bet Jungtinės Tautos paskelbia veto - tarkitės gražiuoju. Tas pats su bermontininkais. Porą bermontininkų operacijų galima sutriuškinti, bet įsiški

procesų logiką. Turime matyti, kas vyksta, ir kurti sau palankiausią situaciją. Kito kelio nematau. Ir nematydamas, kas darosi išorėje, galime susikoncentruoti, kad lenkai išėitų iš Lietuvos, jeigu ateis. Manau, kad šiandien reikia įvardyti, kokios grėsmės mums kyla. Mano įsitikinimu, didžiausia grėsmė mums šiandien esame mes patys. Tai yra vidaus grėsmės. Jeigu dar plačiau imtume, tai yra ne tik mūsų, tai yra naujo identiteto kirimas. Bėda, kad mūsų demokratijos tradicija yra jauna, politikai ateina trumpam laikotarpiui. Štai čia yra didžiausia grėsmė, kuri mums gali pakenkti, nes išorinių klausimų neišspręsimė negalvodami, kaip save matome.

G. JAKAVONIS: Gerb. Audriau, kokios buvo priežastys, kad įstoję į NATO atsakėme teritorinės gynybos principo, krašto apsaugos savanorių pajėgos lyg ir neabeatlieka savo funkcijų, lyg ir yra nereikalingos, bet vis dėlto tendencija yra tokia, kaip supratau klausydamas gerb. Arvydo, kad prieš šių dalykų grįžtama. Tai kas turėjo atsitikti - ar Rusijos ginklavimasis, ar mūsų sukovikas, kad už mus niekas nepakariaus esant reikalui?

A. BUTKEVIČIUS: Žinoma, atsakysiu į klausimą, bet norėčiau plačiau paliesti temą, dėl kurios šiandien susirinkome. Mano požiūriu, geriausiai apie realią grįžimo prie galimybes gintis patiems tendenciją byloja skaičiai, kuriuos įvardijo ponas Anušauskas. Į mokymus buvo pakviesta 100 žmonių, paskui 300, galbūt bus dar daugiau pakviesta. Tai niekiniai skaičiai. Galu pasakyti, kad 1994 metais, kai mudu su Ignu palikome Krašto apsaugos ministeriją, reguliariosios kariuomenės pajėgos buvo dvigubai didesnės negu dabar, savanorių pajėgos turbūt buvo keturis kartus didesnės. Žinoma, skaičiai nieko nerodo. Bet tie skaičiai atspindi to meto mūsų požiūrį į galimybes kai kuriuos mums išskylančius klausimus spręsti patiems. Tuomet dar nebuvome

cmk

NATO nariai, labai intensyvios de-rybos vyko ne tik dėl stojimo, bet ir kaip reaguoti krizės metu, nes grėsmių, kurios iki Rusijos kariuomenės išvedimo pabaigos buvo gana realios, buvo daug. Planuose, kurie buvo derinami su NATO planais, buvome suformavę, ką įvykdysime mes patys, t.y. kokie uždaviniai kyla Lietuvai. Kokią teritoriją sugebėsime apginti, sakykim, per savaitę, kad galėtume gauti pagalbą. Jeigu tai apskritai buvo įmanoma esant to meto situacijai. Ką tai rodo? Kad ignoruodamas savo galimybes gintis nesukuri prielaidų tau suteikti pagalbą. Kodėl buvo atsakyta šios nuostatos? Manau, kad į šios sistemos postus buvo atėję žmonės, kurie buvo visiškai nesuinteresuoti jos auginimu. Jiems tai buvo formuluamas, galimybė sumažinti biudžeto išlaidas. Ir dabar gynybos sistemai neduodame netgi to, ką esame įsipareigoję kaip NATO nariai. Tai rodo, kad gynybos sistemos reikmės tebėra ignoruojamos, nors šiandien vadovauja Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, kurie tradiciškai turėtų šią problemą suvokti geriau negu visi kiti. Norėčiau šiek tiek pakomentuoti ir klausimus, susijusius su „lenkų grėsmė“. Tiesą sakant, man nesmagu, kad apskritai toks klausimas kyla. Blogai jaučiuosi, kai Lietuvoje, valstybėje, kuri nuo 1990 metų turėjo išskirtinai gerus santykius su lenkais, ypač su lenkų kariškiais, į lenkus bandoma žiūrėti kaip į vieną iš grėsmių. Galu drąsiai sakyti, kad tokia grėsmė apskritai neegzistuoja. Greičiau atvirkščiai. Lenkai yra vieni iš potencialiausių mūsų sąjungininkų kylant bet kokiomis grėsmėmis iš kitų kaimynų. Ir grėsmes sudaro ne kas kitas, kaip visiškai nemotyvuota, pasakysiu drastiškai, kvaila lietuviška politika lenkų atžvilgiu. Pateikime nuo to, kad jeigu Lietuvoje būtų dominasi savo saugumo problemomis, tai Tomaševskio problema ir visos šitos spekuliacijos apskritai neturėjo atsirasti. Per 20 metų visas tas komplektas problemų Vilniaus krašte buvo ignoruojamas. Bet tema buvo mūsų grėsmės po NATO skydu. Norėčiau su kolegomis padiskutuoti tokiomis keturiomis temomis, kurios, mano galva, labiausiai liudija tų grėsmių egzistavimą. Pirmas klausimas atrodytų taip: mano galva, Lietuva kiekvienais metais praranda nemažą dalį savo suverenitetą Europos Sąjungoje. Tačiau ar Europos Sąjunga prisima tai, ko netenka Lietuva? Mano atsakymas, kad vieningos Europos Sąjungos, kuri turėtų ir savo gynybos politiką, ir savo karines pajėgas, ir galų gale savo pradžiam priėmimo mechanizmą, nėra. Ir nors esu euroskeptikas ir man nepatinka suvereniteto praradimas, gaudiu su tikčiu, kad tai būtų vieningas ir didelis sprendimų priėmimo mechanizmas, kuris mums padėtų, negu I. Antroji problema yra ta, kad Europos valstybės, turėdamos didelių ekonominių problemų, šiandien vykdo neokolonizmo politiką. Turime tuos atvejus, kai keturios valstybės bandiškai apiplėšė kitą valstybę - Libiją, nuždė ne tik lyderį, bet ir 25 tūkst. taikių gyventojų tik tam, kad gautų tinkamus kontraktus. Ir šiame kontekste esame karčiai su galvažudžiais. Problema yra ne ta, kad galų gale jie įvykdė tai, ką įvykdė, bet ta, kad vizualiai esame jų dalis, nes prie žaidimo mūsų neprileidžia. Kaip ir Irake, Afganistane. Pinigų negauname, o taikiniais tampame.

A. ANUŠAUSKAS: Aš kartais girdžiu visokių nuomonių, euroskeptikų, ne euroskeptikai, bet apie 25 tūkst. skaitau tik Rusijos padoje.

Jūs tiražuojate tik Rusijos nuomonę, tai gal tiražuokite ir Lietuvos nuomonę. Šiuo atveju galu pasakyti tik-tai viena. Buvo 600 tūkst. taikinių, bet kokie taikiniai? Jūs gal žinote jų taikinių sąrašą? Tankiai, šarvuočiai, priešlėktuvinės gynybos sistemos ir visa kita. Apie ką čia kalbame? Siūlau iš viso nesiginčyti, nes nemanau, kad čia galime rasti bendrą vardiklį. Jūs turite savo nuomonę, kuri visiškai nepagrįsta faktais, aš turiu kitą nuomonę, kuri pagrįsta faktais.

A. BUTKEVIČIUS: Yra dar viena grėsmė. Ir Europos, ir NATO didžiosios Britanijos skola tokia milžiniška, kad vienam žmogui ji viršija net JAV skolą. Kaip šitas skolas išspręsti, visiškai neaišku. Esame viename laive su visiškais ban-krotais ir savo valstybėje vykdomė šių bankrutavusių valstybių politi-

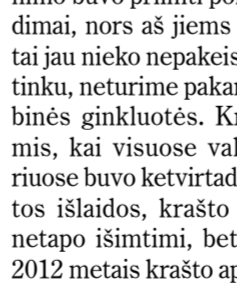
▶ Kad nebūtų organizuojama krizė, valstybėje turime turėti gana stiprią pusiausvyrą

Ignas STANKOVIČIUS
Dimisijos pulkininkas

ką, taip pat skolindamiesi ir viską dengdami paskolomis. Ar tai grėsmė? Be abejo, nes visas tas skolas teks atiduoti. Ir paskutinis dalykas. Mes ne kiek nesirūpiname savo valstybės gynybos sistema. Kaip jau minėjau, nuo 1994 metų ji sumažėjo keturis kartus. Jei kas puls įrodinėti, kad Lietuva rūpinasi savo gynyba, tai parodykite man bent vieną priešlėktuvinės gynybos elementą, be rumunų ir tų keturių lenkų, skraidančių Lietuvos erdveje.

A. ANUŠAUSKAS: Ar Lietuva pajėgi gintis, ar NATO gins? Ne per seniausią įvyko šiek tiek tik lygio mokymai, gal iš dalies ir politinio, kai buvo modeliuojama, kaip veiktų penktasis straipsnis. Prie dešimtmetį, kai buvo mažiau NATO narių, sprendimai dėl bendrų pajėgumų panaudojimo, politiniai, kariniai sprendimai buvo priimami kur kas greičiau. Tai savaitės, poros savaičių klausimas. Kaip istorikas nemėgtu futurizmo, spelioti, mes turime matyti grėsmes, numatyti būdus, kaip jas šalinti, bet nesusipaikiame skirtingų istorinių klodų. Tai, kas buvo prieš 90, 100 metų, yra visai kita istorija, visai kiti laikai, nuostatos, žmonės, iš esmės yra svetimi doktrinų perrašė-nėjas. Bet reikalas yra kitas. Kiek tai tinka mums? Ar didelės valstybės karinius marškinėlius užsivilkusi maža valstybė efektyviai spręs savo problemas? Pagrindinis klausimas - kaip mums bus pateikta grėsmė? Neįvažiusius rusas ar lenkas ant tanko, grėsmės bus pateikiamos

A. BUTKEVIČIUS: Pagrindinių valstybių vadovų požiūriu, yra atėjęs ypatingo nestabilumo laikas, kai gynybos sistema turi būti pervertinta išskylančių grėsmių požiūriu. Manau, krizė gilės. Požiūris, koks egzistuoja Lietuvos gynybos sistemoje į gynybos funkcijas, iš esmės yra svetimi doktrinų perrašė-nėjas. Bet reikalas yra kitas. Kiek tai tinka mums? Ar didelės valstybės karinius marškinėlius užsivilkusi maža valstybė efektyviai spręs savo problemas? Pagrindinis klausimas - kaip mums bus pateikta grėsmė? Neįvažiusius rusas ar lenkas ant tanko, grėsmės bus pateikiamos

▶ Pastebiu, kad visuomenė nuolat atsisako būtinybės gintis pati ir perkelia tai ant kiemo nors kito pečių

Audrius BUTKEVIČIUS
Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras

kitokiais pavaldais, kai bus sunku pasinaudoti net NATO 5-uoju punktu, nes negalėsi įrodyti, kad tai yra užpuolimas. O užpuolimas bus. Galų gale imkime kibernetinių atakų, energetinių objektų atakų galimybes. Kuo valstybė sudėtingesnė, tuo lengviau ją išvesti iš rikiuotės panaudojant vieną iš tokių priemonių. Ar ruošiamės tokiai situacijai? Aiš-

G. JAKAVONIS: Gerb. Ignai, jūs užsiminėte apie vidines grėsmes. Štai šiandien Lietuvoje egzistuoja daug saugos firmų, kurios atlieka inkasacines funkcijas ir turi automatinius ginklus. Koks jūsų požiūris į šiuos dalykus - kaip į grėsmę ar čia nieko baisaus?

I. STANKOVIČIUS: Galu paaiškinti kitą, dar gražesnę situaciją. Šiek tiek anksčiau Latvijoje ne latvių tautybės ginkluoti apsaugininkai skaičiumi pranko Latvijos kariuomenę. Dabar padėtis gal pasikeitusi. Negalima sakyti iš karto, tai grėsmė ar ne. Kas tie apsaugininkai? Jeigu apsaugininkai laikomi užsienio jėgų agentais, tai, žinoma, grėsmė. Bet jeigu tie mūsų piliečiai tą patį ginklą naudos Lietuvai ginti, tai tik mūsų stiprybė. Bet aš noriu pakartoti, kad didžiausia

grėsmė esame mes patys. Kalbėjime ne apie buvusius karus. Genialumas yra matyti, kas bus. Netikiu, kad mus galėtų užplūsti Rusija ar kas kitas. Pirmiausia, kad nebūtų organizuojama krizė, valstybėje turime turėti gana stiprią pusiausvyrą. Destabilizavimas - pirmas žingsnis, jeigu nori dabar savo tikslus realizuoti.

G. JAKAVONIS: Gerb. Audriau, po visų krizių vis dėlto kyla karai. Krizė Europoje, Graikijoje, žmonių išėjimas į gatves Londone, Niujorke. Užsiminėte apie Europos Sąjungos stabilumą. Labai abejoju, ar po dešimties metų Europos Sąjunga egzistuos. Išvaizduokime, kad pradeda byrėti ES. Mums kariuomenė tuo metu reikalinga ar nereikalinga? O jeigu reikalinga, tai kokiam?

A. BUTKEVIČIUS: Pagrindinių valstybių vadovų požiūriu, yra atėjęs ypatingo nestabilumo laikas, kai gynybos sistema turi būti pervertinta išskylančių grėsmių požiūriu. Manau, krizė gilės. Požiūris, koks egzistuoja Lietuvos gynybos sistemoje į gynybos funkcijas, iš esmės yra svetimi doktrinų perrašė-nėjas. Bet reikalas yra kitas. Kiek tai tinka mums? Ar didelės valstybės karinius marškinėlius užsivilkusi maža valstybė efektyviai spręs savo problemas? Pagrindinis klausimas - kaip mums bus pateikta grėsmė? Neįvažiusius rusas ar lenkas ant tanko, grėsmės bus pateikiamos

kitokiais pavaldais, kai bus sunku pasinaudoti net NATO 5-uoju punktu, nes negalėsi įrodyti, kad tai yra užpuolimas. O užpuolimas bus. Galų gale imkime kibernetinių atakų, energetinių objektų atakų galimybes. Kuo valstybė sudėtingesnė, tuo lengviau ją išvesti iš rikiuotės panaudojant vieną iš tokių priemonių. Ar ruošiamės tokiai situacijai? Aiš-

ku, kad nesiruošiamė. Ir todėl turi būti sukurtas visiškai naujas priėjimas prie gynybos sistemos panaudojimo. Ne standartiškai vaidinant šaunius kareivius, skaičiuojant, kiek ir kokiuose manevuruose dalyvavai pagal NATO generolų nurodymus. Kita labai didelė problema - visuomenės požiūris į savo gynybos reikmes. Atlikti nedidelius žrimus vykdydamas apklausas. Pastebiu, kad visuomenės nuolat atsisako būtinybės gintis pati ir perkelia tai ant kiemo nors kito pečių.

A. ANUŠAUSKAS: Nepapinkime dviejų skirtingų dalykų. Mes jau kalbame apie ekonominius dalykus. Taip, jie daro įtaką kariniams, bet NATO - kita organizacija, Europos Sąjunga - vėl kita organizacija, turinti savo interesus, savo problemas, bet kalbėjime apie NATO. NATO parengė naują strateginę koncepciją, įvertintos ir naujos grėsmės, pavyzdžiui, kibernetinė grėsmė. Dabar Lietuva svarsto nacionalinio saugumo strategiją, kuriore vertinamos naujos grėsmės, rizikos veiksniai. Kokiu tikslu visa tai aprašo? Kad šiuo dokumentu būtų remiamasi ir toliau kuriami kiti teisės aktai, taip pat ir biudžetas, numatant išlaidas toms sritims, kurios anksčiau visai neatrodė kaip grėsmės. Pavyzdžiui, Lietuva viena pirmųjų pradėjo kalbėti apie energetines grėsmes, kurios gali sutrikdyti ir NATO veiklą. Jeigu kokia priešiška valstybė pasinaudos savo galimybėmis, monopolijomis ir, pavyzdžiui, užsukus kranelius NATO valstybėms, kokios tos metu numatomos vidinės krizės? Pabrėžiu dar vieną dalyką: visiškai sutinku, kad psichologinis visuomenės pasirengimas gintis, dalyvauti gynyboje yra nepaprastai svarbus. Matyt, jau laikas kalbėti ir apie tokius dalykus kaip Šveicarijoje, kur elementarią ginkluotę rezervistai laikomie ir pan. Ne tam, kad ką nors gąsdintume, tiesiog psichologinis dalykas - visuomenės nario pasirengimas ginti, gintis ir dalyvauti gynyboje. Dar kartą pabrėžiu: kai 2004 metais įstojome į NATO, mums duodamos garantijos vis dėlto yra teorinės, praktinėmis jas paverčiame savo pajėgumais, dalyvavimu, savo galimybėmis, kurios turės būti sumažėjo, bet vis dėlto jos, sakyčiau, atkuriamos.

G. JAKAVONIS: Gerb. Ignai, ar vis dėlto turime savarankiskumą?

I. STANKOVIČIUS: Be abejonės. Norėčiau pateikti tokią pavyzdį. Kaip elgamias per potvynį? Vienas skęsta, nes žino, kad neišsigelbės, meldžiasi ir eina į dugną, kitas stengiasi bent galvą laikyti virš vandens, trečias ieško, ir ką įsikibti, plaukia ant krantą ir tiktai tie, kurie turi pakankamai jėgų, gali ir užtvanką pastatyti, ir tą energiją panaudoti. Mes tur-

būt nesame iš tų, kurie galėtų reguliuoti pasaulinius procesus. Bet, manau, esame tie, kurie neturime skęsti, neturime žiopioti ir orą gaudyti, bet turime žiūrėti, kur mums irkluoti. Į ką įsikibti ir kur plaukti, kad nepaskestume. Bet man truputį neramu. Dabar vyksta diskusija ir susidaro įspūdis, kad norime kariauti simetriją karą, jeigu toks būtų. Kaip

parodė dabartinė praktika, mes galime būti sukurtas visiškai naujas priėjimas prie gynybos sistemos panaudojimo. Ne standartiškai vaidinant šaunius kareivius, skaičiuojant, kiek ir kokiuose manevuruose dalyvavai pagal NATO generolų nurodymus. Kita labai didelė problema - visuomenės požiūris į savo gynybos reikmes. Atlikti nedidelius žrimus vykdydamas apklausas. Pastebiu, kad visuomenės nuolat atsisako būtinybės gintis pati ir perkelia tai ant kiemo nors kito pečių.

G. JAKAVONIS: Gerb. Audriau, kokiam turėtų būti Lietuvos veiksmams?

A. BUTKEVIČIUS: Pradžėiau nuo to, kad turėtų būti kuriami nacionalinė programa valstybės gynybiniam potencialui atkurti. Kad tai ne vien kelių politikų, kurie pasėdi trejus ketverius metus ir pabėga, reikalas. Tai ne vien žmonių, kurie yra pasirusę spekuliuoti pasakomimi apie lenkų ar rusų grėsmę, reikalas. Mano požiūris labai paprastasis - ši visa antilenkiška isterija yra kilusi tam tikru laikotarpiu prieš rinkimus tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje. Manau, kad patys politikai žaisdami trumpalaikius žaidimus yra didesnė grėsmė negu tai, ką jie įvardija kaip grėsmę. Tačiau nacionalinės programos atsiradimas leistų peržiūrėti visiškai naują grėsmių arsenalą, su kuriuo tikrai esame pajėgūs dorotis. Tuo labiau kad įsivaizduoti, jog dabar atsiranda valstybė, kuri paskelbia karą ir atakuoja Lietuvą, atrodos vos ne groteskiška mintis. Tuo šiandieniame pasaulyje būti negali. Tačiau užmaskuoti savo interesus kokių nors nevaldomų grupuočių, kurios turi ginklą ir pradeda veikti mūsų teritorijoje, atsiradimu yra visiškai įmanoma. Tuo labiau kad visą laiką taip ir buvo.

Kas buvo Bermonto-Avalovo vyrukai? Vokiečių, rusų monarchistai, kurių atseit niekas nevaldė ir kurie plėšikavo visame Baltaijyje. Kas buvo generolas Želigoviskis? Irgi buvo lenkų maištininkai, lenkai nepuolė Lietuvos kaip tokios. Ką darė Lietuva, norėdama atsimiti Klai-pėdą? Irgi ne Lietuvos karinės pajėgos sumetė prancūzus į jūrą. Visais laikais, net XX amžiuje, tai buvo tokio tipo operacijos, kad tiesiai įvardyti kaip karinės grėsmės panaudojimą būtų sunku. Net vokiečiai, pradėdami II pasaulinį karą, prerrėngė savo kareivėlius lenkų uniformomis. Aš noriu atkreipti dėmesį štai į ką. Su tokio pobūdžio grėsmėmis, su įvairiomis provokatyviomis situacijomis mes ne tik esame pajėgūs susidoroti, mes galime tą padaryti ir galime permesti į visai kitą chaosą politiniais judesiais. Ir tokie žmonės kaip Anušauskas turėtų inicijuoti tos programos būtinybę ir atsiradimą, o ne bėgti nuo problemų, vaidinant, kad klausimas sprendžiamas į mokymus pašaukus 100 ar 300 kareiviu-kų. Mes tik įkūrė pajėgas paskelbėme pirmąjį šaukimą į kariuomenę - 2,5 tūkst. žmonių. Ir dabar, praėjus 20 metų, sėdi Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas ir aiškina, kad jie 300 žmonių pasikvietė mokyti. Aš esu tiesiog piktas, kritiškas, nelaimingas ir galvoju, kad tai, kas yra daroma, yra nusikaltimas Lietuvos gynybos sistemos vystymosi požiūriu.

G. JAKAVONIS: Gerb. Ignai, ar vis dėlto turime savarankiskumą?

I. STANKOVIČIUS: Be abejonės. Norėčiau pateikti tokią pavyzdį. Kaip elgamias per potvynį? Vienas skęsta, nes žino, kad neišsigelbės, meldžiasi ir eina į dugną, kitas stengiasi bent galvą laikyti virš vandens, trečias ieško, ir ką įsikibti, plaukia ant krantą ir tiktai tie, kurie turi pakankamai jėgų, gali ir užtvanką pastatyti, ir tą energiją panaudoti. Mes tur-

būt nesame iš tų, kurie galėtų reguliuoti pasaulinius procesus. Bet, manau, esame tie, kurie neturime skęsti, neturime žiopioti ir orą gaudyti, bet turime žiūrėti, kur mums irkluoti. Į ką įsikibti ir kur plaukti, kad nepaskestume. Bet man truputį neramu. Dabar vyksta diskusija ir susidaro įspūdis, kad norime kariauti simetriją karą, jeigu toks būtų. Kaip

Parengė Audrė KUBILIŪTĖ

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje w.w.zalgiris.org